

Цивільне право. Курс лекцій

Дане видання об'єднує два класичні курси цивільного права, складені видатними українськими правознавцями діаспори — професорами Іваном Комаринським та Андрієм Яковлівим. Створені у міжвоєнний період для студентів українських вищих навчальних закладів у еміграції (зокрема Українського вільного університету та Української господарської академії), ці праці містять системний виклад ключових інститутів приватного права — від загальних засад і речового права до зобов'язальних, сімейних та спадкових відносин.

Книга є унікальною пам'яткою української юридичної думки XX століття та збереження національної правничої термінології.

Видання розраховане на юристів, правознавців, істориків права, викладачів, студентів і всіх, хто цікавиться історією вітчизняної цивілістики.

СЕРІЯ «КЛАСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦИВІЛІСТИКИ»

Проф. І. Комаринський

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО



А. Яковлів

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

(КУРС ЛЕКЦІЙ)

ECUS

2026

Цивільне право

Сучасний німецький цивільний закон почав діяти від 1 січня 1900 р. До цього часу суджено в Німеччині після звичаєвого права, на основі Краєвих законів і спеціальних загально державних законів. Норми цивільного закону містяться в Цивільному громадянському законі і в його впроваджуючих приписах.

І. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.

Особи, або правні суб'єкти, є носіями прав і зобов'язань. Під особами розуміє правний порядок не лише фізичні особи (тобто поодинокі особи), але також певні об'єднання людей — т. зв. ЮРИДИЧНІ особи і випосажує їх правоздібністю.

ПРИРОДНІ ОСОБИ. ПРАВНА ЗДІБНІСТЬ. /DIE RECHTSFÄHIGKEIT/.

Правоздібність — це є вроджена прикмета бути підметом (суб'єктом) прав і зобов'язань.

Вона не є обмежена, ні з огляду на пол, стан, або релігію. Вона прислуговує тільки людині, яка живе, а кінчиться з її смертю. За початок правоздібности - цив. нім. право - визначає хвилю укінченого породу. Ще не народжена дитина - є частиною матері, а як така не є самостійним правним суб'єктом. Інакше є в австрійському законі, де дитина, яка має народитися, вважається вже за народжену дитину. Тому коли справа йшла про маєткові права цієї дитини */masciturus/*, був установлений куратор для береження її прав. Цив. нім. закон однак не виключає, що з огляду на набуття прав ще не народжена

дитина, народившись живою - має рівні права з уже народженою, зокрема коли це стосується спадщини. До правної самостійності дитини, її права і обов'язки виконують: батько, мати або опікун. Правоздібності не можна людині відібрати. Правоздібність чоловіка кінчається з його фізичною смертю, або проголошенням за помершого.

БЕЗВІСНІСТЬ .

Безвісною *трактуються особу, якої побут є незнаний і від довшого часу нема від неї жадної вістки.*

Закон передбачає передумови, на підставі яких може наступити проголошення смерті безвісного.

Проголошення смерті дозволяється: коли від кінця року, в котрім безвісний - після даних вісток - жив, минуло десять років (однак ні перед скінченням 31 роком життя. Коли безвісний в часі проголошення за помершого скінчив 80 років життя, а минуло п'ять років від послідної вісти. Хто брав участь у війні, або в інших подіях воєнного характеру, і в тім часі по стороні небезпеки без вісті загинув, може бути проголошений за померлого, коли минув рік від закінчення року, в котрім заключено мир, або спеціальну виправу проголошено за скінчену, або подібна воєнна подія дійсно закінчилася без заключення миру. Хто під час їзди на морю, зокрема під час потоплення корабля, або при леті в наслідок знищення літака стався безвісним, може бути проголошений за померлого, коли минуло 6 місяців від потоплення корабля, або пригоди, основуючої безвісність, а три місяці від знищення літака. Хто серед інших обставин (зокрема огнева катастрофа, повінь, трясення землі, спад в горах) загрожений був небезпекою втрати життя і від тоді стався безвісним, може бути проголошений за безвісного, коли минув один рік від

Заступимі річі — називаємо ті рухомі річі, котрі в обороті в означувані числом, мірою або вагою — отже не виступають як поодинокі річі.

Примір: збіжжя, вино, дерево.

Заступимі річі можна все через інші рівнорядні заступити і тому творять головний предмет торговельного обороту.

Незаступимі річі є рухомі або нерухомі річі, котрі виступають лише як поодинокі предмети.

Примір: образи, різьби, як також кущі землі.

Подільні річі є такі, котрі без страти вартости можуть бути розділені.

Примір: рідина (плини), збіжжя.

Неподільні річі в значенні права є такі, котрі лише при страті вартости можуть бути розділені.

Приміром, годинник, книжка, дорогоцінний камінь. Тому при неподільних речах не ділиться сама річ, але право на річ. Приміром: право більше ділитів (спадкоємців) на спадщини дорогоцінність.

Зуживасмі річі: називаємо ті річі, котрих призначення полягає в їх зужитті.

Приміром: харчі, опал.

Поодинокі річі, котрих складові частини не мають жодного значення.

Приміром: плач, ніж, монета.

Зложені річі складаються з більше річей самостійного значення.

Приміром: убрання, уряджені покої, дім.

Зміст

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА..	5
Природні особи. Правна здібність.	
/Die rechtsfähigkeit/.	5
Безвісність.	6
Правна дієздібність. /Die handlungsfähigkeit/.	7
Степень правової дієздібності.	8
Проголошення за повнолітнього.	10
Обезволення. /Entmündigung/.	10
Курателі.	11
Поняття мешкання.	11
Право до імени. /Das namenrecht/.	12
Юридичні особи.	12
Річи.	14
Роди річей.	14
Овочі.	16
Поділ овочів.	17
Правні ділання (акти).	17
Неважність заяви волі.	18
Причини неважності заяви волі.	19
Причини оспорення заяви волі.	20
Ділання.	21
Договір.	22
Виклад договору. /Die auslegung/.	23
Побічні поставлення в договорах.	23
Заступництво.	24
Речинці. Терміни.	25
Задавнення.	26
Виконання прав. Самооборона. Самопоміч.	28
Забезпечення. /Die sicherheitsleistung/.	30
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ..	30
Відшкодування.	32

Обсяг відшкодування.	33
Спосіб виконання свідчення.	34
Час свідчення.	35
Проволока. /Der Verzug/.	36
При взаємному договорі.	41
Наслідки опізнення.	42
Відступлення від договору.	42
Погаснення довжних відношень.	43
Зараховання.	44
Відпущення боргу.	44
Переміна боргових відношень.	45
Більшість довжників і вірителів.	45
Поодинокі довжні відношення.	47
Виключення відповідальности за хиби.	49
Загострене ручення за хиби.	49
Правіжі купця що до свідчення ручення.	50
Задавнення правних претензій.	52
Обов'язок переховання і конечна продаж.	53
Окремі роди купівлі.	54
Ручення за хиби (хвороби) звірят - худоби.	56
Заміна. /Tausch/.	56
Даровизна.	56
Наєм. /Miete/.	60
Права наємника.	63
Оренда. /Pacht/.	65
ВИГода. /Leihe/.	66
Позика. /Darlehen/.	67
Договір служби. /Dienstvertrag/.	68
Договір діла. /Werkvertrag/.	70
Договір посередництва. /Mäklervvertrag/.	72
Проголошення. /Die auslobung/.	72
Припоручення. /Der auftrag/.	73
Ведення інтересів без припоручення. / Geschäftsführung ohne auftrag/.	74

Переховання. /Verwahrung/.. . . .	75
Внесення речей до власників гостинниць. /Einbringung von sachen bei gastwirten/.. . . .	76
Спілка. /Gesellschaft/.. . . .	77
Спільнота. /Gemeinschaft/.. . . .	79
Досмертна рента. /Leibrentenvertrag/.. . . .	80
Гра і заклад. /Spiel und wette/.. . . .	80
Порука. /Bürgschaft/.. . . .	81
Правна охорона ручителя.	82
Угода. /Vergleich/.. . . .	83
Неоправдане збагачення.	84
Недозволені чини.	85
Обов'язок звороту (нагороди) шкоди.	87
Пошкодження через порушення урядового порядку. . .	89
Розширення обов'язку звороту шкоди.	90
Речове право. /Sachenrecht/.. . . .	91
Посідання. /володіння/. /Besitz/.. . . .	91
Співпосідання /mitbesitz/ й частинне посідання.	92
Охорона посідання. /Besitzschutz/.. . . .	92
Судова охорона. /Gerichtlicher schutz/.. . . .	93
Права що до землі - ґрунту.	93
Задавнення. /Verjährung/.. . . .	95
Засидження. /Ersitzung/.. . . .	95
Власність. /Eigentum/.. . . .	96
Набуття /erwerb/ й втрата /verlust/ власности рухомих речей.	98
Засидження. /Die ersitzung/.. . . .	98
Сполучення. /Die verbindung/.. . . .	98
Змішання /vermischung/ і помішання /vermengung/.. . . .	99
Перероблення або перетворення. /Verarbeitung und umbildung/.. . . .	100
Привласнення. /Die aneignung/.. . . .	100
Найдення. /Fund/.. . . .	101

Найдення скарбу./Der schatzfund/.	102
Дідичне право будови./Das erbbaurecht/.	102
Служебности./Dienstbarkeiten/.	102
Земельні служебности./Grunddienstbarkeiten – servituten/.	103
Уживання./Nießbrauch/.	104
Право перекупна./Das vorkaufsrecht/.	104
Земельні (грунтові) тягари./Grund-reallasten/.	105
Право заставу./Das pfandrecht/.	105
Право заставу на нерухомих річах. /Pfandrecht an unbeweglichen sachen/.	106
Право застав у нерухомих речах.	108
Погаснення права заставу./Erlöschen des pfandrechts/.	109
Родинне право. /Das familienrecht/.	110
Родинність і посвоячення.	115
Правне постановлення шлюбних дітей.	116
Правне становище нешлюбної дитини.	117

СПАДКОВЕ ПРАВО. /ERBRECHT/.

Основні поняття спадкового права.	120
Спадковий перехід./Erbfolge/.	120
Припадність спадку./Der anfall/.	121
Негідність наслідування переводиться оспорюючим позовом. /Anfechtungsklage/.	122
Установлення дідича. /Erbeinsetzung/.	123
II. Тестамент – заповіт і спадщинний договір.	124
Знесення (ухилення) тестаменту.	125
Виклад (вияснення) тестаменту. /Die auslegung/.	125
Спадщинний договір. /Erbvertrag/.	126
Зміст тестаменту (заповіту).	126
Відказ. /Vermächtnis/.	127
Обов'язкова частина. /Der pflichtteil/.	129
Тягар обов'язкової частини.	130

Відняття й обмеження обов'язково-належної частки.	
/Entziehung und beschränkung des pflichtteils/.	131
Зречення спадку. /Erbverzicht/.	132
Правне постановлення спадкоємця.	133
Ручення спадкоємця за спадщинні зобов'язання. . . .	133

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ

На правах рукопису.

Курс ч. 12

Андрій Яковлів

Професор Українського Вільного Університету
та Українського Технічно-Господарського
Інституту

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

(КУРС ЛЕКЦІЙ)

УТГІ

ECUS

2026

Лекція перша.

І. ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.

1. ТЕРМІН «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО».

Термін - «**цивільне право**» - *jus civile* - взято з римського права. Цим терміном римляне означили право, яке з одного боку — належало тільки громадянам давнього Риму (право квіритів — *jus Quiritium*), а з другого боку — охоплювало всі державні, суспільні й приватно-правні відносини римських громадян, отже як право публічне, так і право приватне.

В історії європейської юриспруденції римський термін - *jus civile* - зберігся, при чому його вживали для означення **римського права**, в протилежність праву нових народів, або ж для означення **загального цивільного права** у відміну від права спеціального, місцевого, партикулярного. Коли ж процес рецепції римського права в Західній Європі вияснив, що римське публічне право не відповідає умовам життя нових народів, і коли, в наслідок цього, увага європейських юристів була звернена тільки на ту частину римського права, яка торкалася приватно-правних відносин, тоді римський термін «*jus civile*» почали вживати для означення цієї частини римського права, називаючи її також і **приватним правом** /*jus privatum*/, в протилежність публічному праву.

Новітня юриспруденція продовжує вживати римський термін - **цивільне право**, але надає йому новий зміст. Новітнє цивільне право відрізняється від римського цивільного права, поперше, тим, що не включає у свій обсяг інститутів, які торкаються відносин державного життя,

і з цього погляду воно є не цілим правом даного народу, лише частиною цього права, а подруге тим, що поширює коло суб'єктів права, включаючи в нього осіб, які з погляду римського цивільного права не вважалися за суб'єктів права (жінки, діти, чужинці).

2. ВИЗНАЧЕННЯ /ДЕФІНІЦІЯ/ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.

З попереднього випливає, що першою характерною ознакою модерного цивільного права є те, що цивільне право уявляє з себе лише певну частину права взагалі. Але щоб знайти та сформулювати повне й точне визначення цивільного права, як окремої частини права взагалі, необхідно встановити й виділити такі характерні його ознаки, на підставі яких воно відрізняється від другої частини чи частин права взагалі. Цього можна досягти шляхом зближення чи протиставлення цивільного права з іншими частинами права, в першу чергу шляхом протиставлення цивільного права з правом публічним.

а) Цивільне і публічне право.

Поділ права на право **цивільне**, або **приватне** і право **публічне** вичерпує цілий зміст права та відповідає існуючим правовідносинам суспільства. Але як і на підставі яких ознак треба перевести цей поділ, іншими словами, як відрізнити цивільне право від публічного права, з приводу цього в науці права існує багато протилежних поглядів і теорій.

Всі ці теорії можна звести до таких груп:

- **до 1-ої групи** відносяться теорії, які різницю між цивільним та публічним правом базують на різниці суб'єктів права;

Лекція друга.

ІІ. ІСТОРИЧНИЙ НАРИС РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ВЗАГАЛІ Й УКРАЇНСЬКОГО ЗОКРЕМА.

За доби примітивного життя людства право не відокремлюється ще від загальних релігійних принципів, а його норми пристосовуються тими ж органами, які виконують релігійні функції в суспільстві. Тому правні приписи мають наявний **сакральний** характер.

Про це свідчать нам римські **юристи (Помпоній)**, **історики (Тацит)** та давні «пережитки» з тієї доби, як, наприклад, «суд Божий», «присяга» й інше. Сакральний характер давнього права вимагає, щоб правні приписи зберігались і виявлялись у сталій, непорушній формі, яка сама по собі набирала сакрального характеру, так що порушення форми тягло за собою порушення права, а правні чинності, позбавлені форми, не мали жадної сили.

Такий **формалізм** давнього права вповні відповідав слабому розвитку інтелекту примітивної людини: внутрішній зміст права не був ще зрозумілий, абстрактні ідеї були недоступні, людина шанувала святість форми, яку приймала органами зміслів. Щоб посилити реакцію, яку викликала в людині сакральна форма права, правній формі надається більша видимість шляхом **символів**, як чуттєвих виразів ідей та понять.

Наприклад: передача грудки землі в галузі дарення служила способом передачі права на землю, рукобиття при договорі куплі-продажу символізувало довершення й скріплення договору та інше.

Отже **символізм** форми був також характерною ознакою давнього права.

Третій відділ містить в собі **родинне право**, яке складається з норм, що торкаються відносин осіб, які знаходяться в родинному зв'язку.

Оборона родинного права направлена проти всіх без виключення осіб, сторонніх і чужих певній родині і з цього погляду має такий же абсолютний і загальний характер, як і оборона речових прав, але відносини між членами однієї родини в межах родини мають особистий характер та обороняються так, як і відносини права зобов'язань. Однак, не дивлячись на те, що родинне право з боку оборони подібне і до речового і до права зобов'язань, воно виділяється в окремий інститут з таких причин: по-перше, основою родини є шлюбне співжиття чоловіка й жінки з метою продовження роду людського, подруге, родинні відносини, крім елементів речового й облігаційного права, містять у собі ще й елементи порядку морального, які й відрізняють родинні відносини від інших цивільно-правних відносин.

Нарешті, четвертий і останній розділ пандектна система присвячує **праву спадщини**, або **спадковому праву**, яке містить у собі сукупність норм, що торкаються юридичних відносин, які залишаються після смерті суб'єкта права.

Фізична особа має обмежене, тимчасове існування; після смерті особи зникають назавше її особисті права й обов'язки, але майно особи складає частину загального соціального організму, воно зберігається та переходить від померлого до його роду, або до других осіб.

Таким чином перехід спадщини від одного покоління до другого й бажання не хитати існуючих маєтківних відносин після смерті їх суб'єкта — складають життєву основу й ціль спадкового права.

Після всього сказаного можемо подати таку дефініцію юридичних оборудок:

юридичною оборудкою називається таке виявлення волі суб'єкта права, яке має на меті утворити юридичне відношення за всіма його наслідками, признаними нормами об'єктивного права.

Різноманітну й неomeжену кількість юридичних оборудок, існуючих в цивільному обороті, наука права **класифікує по певних характерних ознаках та зводить до слідуєчих груп:**

- а) **однoбiчнi** й **двoбiчнi**;
- б) між живими особами та на випадок смерті;
- в) платні й безплатні;
- г) формальні й неформальні;
- д) матеріальні чи кавзальні й абстрактні.

а) Однoбiчнi й двoбiчнi оборудки.

Перші - **однoбiчнi** - вимагають для свого складу лише виявлення волі одного суб'єкта, однієї сторони, без згоди на те іншої особи, другі - **двoбiчнi** - вимагають спільної волі двох сторін.¹

Двoбiчнi оборудки ще звуться **дoгoвoрaми**.

Однoбiчними оборудками, наприклад, будуть оборудки:

- заповіт,

¹ В оборудках однoбiчних i двoбiчних можуть приймати участь, один, два, або й більше суб'єктів права, але скільки б не було суб'єктів, вони складають або **одну сторону** - в однoбiчних оборудках, або **дві сторони** - в двoбiчних оборудках.

Зміст

ЛЕКЦІЯ ПЕРША.

I. ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.	143
1. Термін «цивільне право».	143
2. Визначення /дефініція/ цивільного права.	144

ЛЕКЦІЯ ДРУГА.

II. ІСТОРИЧНИЙ НАРИС РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ВЗАГАЛІ Й УКРАЇНСЬКОГО ЗОКРЕМА.. . . .	156
III. СИСТЕМА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.	167
1. Римська загальна система.	167
2. Римська система інституцій.	170
3. Німецька, або пандектна система.	172

ЛЕКЦІЯ ТРЕТЯ.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.. . . .	178
I. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО В ОБ'ЄКТИВНОМУ РОЗУМІННІ.. . . .	178
1. Звичаєве право.	179
2. Закон.	184
3. Юриспруденція.	194
4. Тлумачення норм об'єктивного права.	197

ЛЕКЦІЯ ЧЕТВЕРТА.

II. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО В СУБ'ЄКТИВНОМУ РОЗУМІННІ.. . . .	200
1. Поняття суб'єктивного права.	200
2. Характерні особливості цивільного суб'єктивного права в його чинності й здійсненні..	201
3. Елементи суб'єктивного права.	205

ЛЕКЦІЯ П'ЯТА.

III. СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.	206
1. Поняття суб'єкта права.	206

2. Правоздатність і дієздатність особи, як суб'єкта права.	207
3. Початок і кінець особи.	209
4. Юридичні особи.	226

ЛЕКЦІЯ ШОСТА.

IV. ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.	231
1. Поняття й термін.	231
2. Речі, як об'єкти права, та їх класифікація. . . .	232

ЛЕКЦІЯ СЬОМА.

V. ПОЧАТОК, ЗМІНИ Й ЗАКІНЧЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ВІДНОСИН. . .	249
1. Юридичні факти.	249
2. Придбання прав.	251
3. Зміна прав.	255
4. Кінець або втрата прав.	257
5. Вплив часу на юридичні відносини.	259

ЛЕКЦІЯ ВОСЬМА.

VI. ЮРИДИЧНІ ОБОРУДКИ (АКТИ)	269
1. Визначення (дефініція) і класифікація юридичних оборудок.	269
2. Воля й виявлення волі в юридичних оборудках. . .	279
3. Склад юридичних оборудок.	285
4. Уневажнення й заперечення юридичних оборудок. . .	286
5. Додаткові елементи юридичних оборудок.	288

ЛЕКЦІЯ ДЕВ'ЯТА.

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА	294
I. РЕЧОВЕ ПРАВО.	294
1. Дефініція, характерні ознаки й класифікація речового права.	294
A. ВОЛОДІННЯ. /POSSESSIO/.	299

ЛЕКЦІЯ ДЕСЯТА.

Б. ПРАВО ВЛАСНОСТІ..	313
1. Поняття, історія й дефініція права власності.	313
2. Основні елементи й обсяг права власності.	319
3. Обмеження права власності.	323
4. Види права власності.	327

ЛЕКЦІЯ ОДИНАДЦЯТА.

I. СПОСОБИ ПРИДБАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ..	331
А. ПЕРВИСНІ СПОСОБИ ПРИДБАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ.	332
1. Заволодіння / <i>occupatio</i> /..	332
2. Нахідка.	334
3. Скарб.	335
4. Сполучення речей.	336
5. Набування права власності шляхом за давнього володіння.	340
Б. ВИВІДНІ (ДЕРИВАТИВНІ) СПОСОБИ ПРИДБАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ.	345
6. Втрата права власності.	350
7. Оборона права власності.	351

ЛЕКЦІЯ ДВНАДЦЯТА.

В. ПРАВА НА ЧУЖІ РЕЧІ.	355
1. Сервітути.	356
II. ЗАСТАВНЕ ПРАВО Й ГІПОТЕКА.	368

ЛЕКЦІЯ ТРИНАДЦЯТА.

III. ПРАВО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ..	378
1. Загальні уваги.	378
2. Основні елементи зобов'язань.	379

ЛЕКЦІЯ ЧОТИРНАДЦЯТА.

I. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА ПРАВА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.	398
1. Зобов'язання, що виникають з договорів.	398

А. ДОГОВОРИ, ЩО УТВОРЮЮТЬ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПРИВОДУ ПЕРЕДАЧІ РЕЧЕЙ У ВЛАСНІСТЬ...	399
1. Купівля-продаж <i>/emptio venditio/</i> .	399
2. Міна <i>/permutatio/</i> .	408
3. Дарування <i>/donatio/</i> .	408
4. Позика <i>/mutuum/</i> .	411
Б. ДОГОВОРИ, ЩО УТВОРЮЮТЬ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПРИВОДУ ПЕРЕДАЧІ РЕЧЕЙ У ВОЛОДІННЯ ЧИ КОРИСТУВАННЯ...	412
1. Випозика <i>/commodatum/</i> .	412
2. Поклажа <i>/depositum/</i> .	414
3. Договір найму майна (оренда). <i>/Locatio conductio rei/</i> .	418

ЛЕКЦІЯ П'ЯТНАДЦЯТА.

В. ДОГОВОРИ, ЩО УТВОРЮЮТЬ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПРИВОДУ ОСОБИСТОЇ ПРАЦІ АБО ПОСЛУГ...	423
1. Договір праці <i>/Locatio – conductio operarum. Contrat de travail/</i> .	423
2. Договір уповноваження <i>/Mandatum/</i> .	431
Г. ДОГОВОРИ, ЩО УТВОРЮЮТЬ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПРИВОДУ ПЕРЕДАЧІ РЕЧЕЙ І ПОСЛУГ (МІШАНІ ДОГОВОРИ 1-ОЇ Й 3-ОЇ КАТЕГОРІЇ).	434
1. ДОГОВІР АНТРЕПРИЗИ <i>/Locatio – conductio operis/</i> .	434

ЛЕКЦІЯ ШІСТНАДЦЯТА.

II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ В НАСЛІДОК ПРАВОПОРУШЕННЯ...	444
1. Зобов'язання, що виникають з наслідок недозволеної чинності.	444
2. Незаконне збагатчення чужим коштом.	449
III. РОДИННЕ ПРАВО...	450
1. Шлюб.	451
2. Особисті й маєткові відносини подружжя.	458

ЛЕКЦІЯ СІМНАДЦЯТА.

3. Особисті й маєткові відносини батьків та дітей. .	466
4. Опіка.	473

ЛЕКЦІЯ ВІСІМНАДЦЯТА.

IV. СПАДКОВЕ ПРАВО..	484
1. Загальні уваги.	484
2. Право спадкування.	485
3. Спадкування на підставі заповіту.	487
4. Взаємні заповіти й спадкові договори.	499
5. Спадкування на підставі закону.	501
6. Здійснення права спадкування.	507
ЛІТЕРАТУРА..	516



Перейти на сайт →